ئەنفال..یادەوەری شوناس

نوری بێخاڵی

(لەوەتەی دەستی راست و چەپی خۆم ناسیووە، فڕۆکەی سیخۆ دەناسم – نەجیبە شێخ وەسانی شایەتحاڵی ئەنفال)

هەمیشە لە پشتی هەر گوتراوێکەوە کۆمەڵێك نەگوتراو هەن، دونیایەك ئاماژەگەلی واتایی و زمانەوانی ئامادەن، کە دەکرێت لە میانی ڕەوانبێژی زمانەوە بیان دۆزینەوە، ئەو ئاماژانەی دوا جار مێژوو لە بەرگێکی بەرجەستە و بینراودا وێنا دەکەنەوە. ئەوە بە تەنها بستێك زەوی و بەها گەلی ترنین، کە مانا دەبەخشنە نەتەوە، بەڵکو لەگەڵ ئەوانیشدا یادەوەری لایەنێکی گرنکی شوناسی نەتەوەیە، کە ئەمەشە وا دەکات لە دۆزینەوە و گەران بەدوای شوناسی کوردبوونماندا، تەنها خۆمان بە تەونی نەخشەی ولآت و زمان و ئایین و بەرژەوەندی هاوبەش هەڵنەواسین، کە لەسەری راهێنراوین، بەڵکو کورد لە سێبەری تارمایی کارەساتەکانی هەناوی مێژوودا باشتر دەتوانێت خۆی بناسێتەوە، لە نێو دێڕی ئەو حیکایەتانەدا چییەتی و ماهیەتی خۆی بۆ دەدۆزێتەوە، کە پڕن لە وێنەی خوێن و مەرگ، لە شریتی ئەو یادەوەریانەدا چاکتر راستی خۆی بۆ دەردەکەوێت، کە گرتەکانی دیمەنی پرۆسەکانی جینۆساید دەگێڕنەوە، چونکە لە هەناوی هەر گێڕانەوەیەکدا لە نێو گرتە سینەماییەکانی هەر یادەوەریەکدا، هێڵێك هەیە بۆ دۆزینەوەی شوناس، کورد لەمیانی ئەو هێڵ و تونێلانەوە دەکارێ بگاتە ئەتمۆسفیری کورد بوونی خۆی.

(ژیان ئەوە نیە کە یەکێکمان تێیدا زیندووین و دەژین، بەڵکو ژیان بۆ مرۆڤ ئەوەیە، کە چی بەبیر دێتەوە و دەیگێڕێتەوە– مارکیز)، بەم پێیە ژیان و زیندەگی بۆ ئێمەی کورد بریتی نیە لەو چرکە ساتەی تێیدادین، ئەو هەناسانە نیە کە بە پێوە هێشتوینەتەوە، بەڵکو دیوی راستەقینەی ژیانی ئێمە، کە ئیلهام بەخشی مانەوەی ئێستامانە، لە نێو پێچەکانی مێژوو ولە نێو دێری ئەو یادەوەری و گێڕانەوانە دایە، کە لە دوێنێدا بەشێك بوون لە بوونمان، مەرج نیە بەردەوام خۆگرێدان بە دوێنێ و پیاسەکردن بە ڕاڕەوەکانی نۆستالیژیا و یادەوەری، نیشانەی چەقین و مەرگ و خۆ خواردنەوە بێت، چونکە مرۆڤ بوون و ماناکانی بۆ ئێمەی کورد، لەو تێکستە نەنووسراوانەی یادەوەری دوێنێماندایە، لەو وێستگە و لەحزانەی ویستی ئێمە بۆ ژیان دایە، کە ئەوی دی هەمیشە هەوڵی کوشتنی ئەو ویستەمانی داوە، بۆ ئەوەش کە بمانەوێ ئەمڕۆ و سبەی ژیانمان بەردەوامی پێ بدەین و جوانتری

بکەین، پێویستە لەو پنتانەوە دەست پیٚ بکەین، کە لە زەین و کۆ خەیاڵ و ویژدانماندان و هێزی بیرکردنەوە و زمانی گێڕانەوەمان پیٚ دەبەخشن.

ژیان شتێك نیە، جگە لە چیرۆکی دووجار بیٚ دەستەڵاتی مرۆڤ، دەسەلاٚتی لە دایك بوون و مردن... وەك بە ئیرادەی خۆمان لە دایك نەبووین، هاوکات بەبیٚ ئیرادەی خۆشمان قەدەر دەمانداتەوە دەست مەرگ، لە نێوان بوون و مەرگیشدا بیٚ ویست و ئارەزووی خۆمان بۆشاییەك پڕ دەکەینەوە، کە پێی دەوترێت ژیان، مەودای نێوان ئەو دوو زەمەنەش بۆ ئێمە جگە لەسەرسامی شتێك نەبووە، جگە لە جارێکی تری مەرگ مانایەکی تری نەبووە، ئەوە خۆمان نەبووین مانایەکی جوانتر نەدەینە ژیان، ئەوە ئێمە نین کە فزول ناچاری کردبین ئەو مەودایە جارێکی تریش بەمەرگ پێناسە بکەینەوە، مەرگی نێو ئەو مەودایە زادەی ترسی ئەوی دیکەیە لەوەی هاوبەشی ژیان و مرۆڤ بوونی بکەین، لەوێدایە کە نایەویٚ جگە لەو کەس هەناسەی بوون و بەهای مرۆییانەی خۆی هەڵمژیٚ و هەمیشە یان دەبیٚ بە کۆیلەیی لە سێبەری ئەودا ژیان بکات، یان دەبیٚ ناچار بە خنکان بێت و رازی بێت بەو ئەجەلەی ئەو بۆی دەستنیشان دەدات، واتە ئەوە ئێمە نەبووین و نین حەزمان بە مەرگی پێشوەختە و ناوادە کردووە، ئەوە ئەویترە کە نەیویستووە چێژ لە ماناکانی ژیان و بەیەکەوەبوونی مرۆییانە وەربگرین. سەرسامی ئێمە لەو بۆشاییەدا لە ئاست سەمەرەیی خودی ژیان خۆی نیە، یان نەبووە، بەڵکو لە ئاست ئەو دونیابینیە نەرجسیەی بەرامبەر بووە، کە بۆچی دەبێت ژیان بە ئێمە ڕەوا نەبینیٚ؟ بۆ دەبیٚ مەرگی ئێمە هەوێنی ژیان و بەردەوامی ئەوبێت، لە کاتێکدا ئەویش ناچارە دواجار ئالاٚی خۆبەدەستەوەدان لەبەردەم قەدەری مەرگدا هەڵبدات؟ سەرسامی ئێمە لە بەرامبەر ئەو ڕۆحە شەرانگێزە بووە، کە ماناکانی ژیان و مرۆڤبوونی بۆ کوشتنی ئەوی دەی کورت کردوٚتەوە و هەمیشە لە سڕینەوەی ئەوی دیکەدا ویستوویەتی پێناسەی خۆی بکاتەوە.

کە (نەجیبە) حیکمەتی ناسینی (سیخۆ) بەو بەرائەتی نەخوێندەوارییەوە باس دەکات، دەیەویٚ لە بری هەموومان مێژووی قوربانی بوونمان بگێڕێتەوە و بە جەلادەکان بڵیٚ، ئێوە کوتلەیەکن لە شەڕو مەرگ... دەیەویٚ بڵیٚ، ئێوە بەو ویستە دۆزەخیەتان بۆ جاویدانی.. ژیانتان بە سروشت و گیانەوەریش ڕەوا نەبینی، تەنها میکانزمێکتان بۆ مانەوە و پێناسەیەکتان بۆ شوناس سەندنەوەی ژیان بوو لە وانیتر.

ئەوەیە حیکمەتی گێڕانەوە.. ئەوەیە نهێنی ئەو دیوی زمان.. ئەوەیە ئاماژەیەکی بچوکی نەگوتراوی پشتی گوتراو، هەر ئەو سیحرەشە ناچارمان دەکات، کە بۆ سەرلەنویٚ خۆدۆزینەوە..بۆ جارێکی تر خۆپێناسە کردنەوە..بۆ دیسان گەران بە دوای شوناسی کوردبوونمان، باوەش بە یادەوەریماندا بکەینەوە و وزەی وەبیر هێنانەوە و توانای گێڕانەوە بدەینەوە بەرخۆمان.

ڕاستە زمانی (نەجیبە) زمانێکی سادە و ساکارە، راستە هونەر و تەکنیکەکانی گێڕانەوەی ئەو سەرەتایین، بەلاٚم هونەر لەوێدایە ئێمە چۆن بتوانین ڕەهەندە مرۆییەکانی ناو ئەو سادەییە

بدۆزینەوە؟ چۆن لە هەناوی ئەو ئامارژە واتایی و زمانەوانیە ساکار و سەرەتاییانە، ماناکانی ژیان دۆستی ببینینەوە؟ ئەو ویستە خۆڕسك و رەوایەی مرۆڤێك بۆ ژیان بناسینەوە، کە بەبێ خواستی خۆی لێی زەوتکراوە و بەبێ ئیرادەی خۆی ماف چێژ وەرگرتنی لە ژیان لێ سەندراوەتەوە؟ گرنگ ئەوەیە لە میانی ئەو گێڕانەوە ساکارەدا تا چەند درك بە برینداری کۆ خەیاڵ و یادەوەریمان دەکەین؟

چیرۆکی ئێمە لەگەڵ ژیان چیرۆکی بەدبەختیە، سەربوردەی ئێمە لە نێو بۆشایی نێوان هەردوو زەمەنی بوون و مەرگدا سەربووردەی هەناسە ساردیە، یادەوەری ئێمە لێوانلێوە لە خوێن، پڕاوپڕە لە بێهودەیی، دوێنێی ئێمە پڕیەتی لە تەنیایی و بێ ئومێدی، ئەو پەڕی بەختیاری ئێمە لە رابردوو لە تەنها شتێك کورت دەبێتەوە، کە راکردنە بە دوای ژیان، ژیان نە بەتەنها بە مانای پاروێ نان، بەڵکو بە مانای زیندەگی مرۆییانە و بەرخوردبوون لەو مافەی پێویستە وەك هەر کەسێکی تر لێی بەهرەمەند بین، ژیان بە مانای چێژ وەرگرتن لە سروشت و ئازادی و مافی خۆپێناسەکردن و گوزارشت لەخۆ کردن و خەون بینین .. بەختیاری بۆ ئێمە بریتییە لە گەڕان بەدوای دەرفەتێك بۆ هەناسەدان و خۆ پێناسەکردن، کاتێ (بەختیاری شتێك نیە تەحەممول بکرێت، بەدبەختیش هەروا – کازانتزاکیس)، کەچی لە نێوان بەختیاری و بەدبەختیدا شتێك بۆ ئێمە مابێتەوە، بەرگە گرتن بووە بە هەر بەهاو نرخێك بێت، بەختیاری ئێمە لە بێهوودەیی و بەدبەختیماندا بووە، لە هەردووکیشیاندا خۆ راگر بووین، بەختیاربووین بەوەی دەتوانین لە مانای ژیان و مرۆڤبوون دەگەین و قوربانی بۆ دەدەین و شەڕ لەسەر بەرجەستەکردنی بەها جوانەکانی ژیان دەکەین، بەدبەختیش بووین لەوەی لە لوتکەی کارەساتدا ئاسمان دڵۆپێ فرمێسکی نەڕشت و مرۆڤایەتیش بێدار نەبووەوە و زەویش باکی بە لە ئامێزگرتنی ملیۆنان جەستەی خنکاوی ئێمە نەبوو، لەهەر دووکیشیاندا تەحەممولمان کرد و خۆڕاگر بووین و هەر بەتەنها و بە پێوە سروودمان بۆ ژیان و ئازادی و عەشق و دونیایەکی جوانتر و مرۆڤێکی ژیاندۆستتر چڕی...مەگەر (نەجیبە)کانی وڵاتی ئێمە سیمبوڵی بەرگەگرتن و بە پێوە مانەوە و ژیان و مرۆڤ دۆستی نین؟!